Neuvotteleva virkamies
Saara Lilja-Rothsten

MUISTIO MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE 7.2.2019

Asia: E 106/2018 vp Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta

Euroopan komissio julkaisi 12.11.2018 kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta (COM(2018) 738 final). Komissio katsoo, että sopeutumistarpeet ovat voimistuneet ja monipuolistuneet vuoden 2013 jälkeen. Vaikka vuonna 2013 julkaistu strategia on edelleen tarkoituksenmukainen, sen tarkistamista harkitaan. Ilmaston ja sään ääri-ilmiöt aiheuttivat Euroopassa vuosina 1980-2016 yhteensä yli 436 miljardin euron taloudelliset tappiot. Eniten tappioista kärsivät teollisuus-, liikenne- ja energia-alat. Toimimatta jättämisen kustannukset voivat nousta eksponentiaalisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö yhtyy kertomuksen johtopäätökseen ilmastonmuutokseen sopeutumistarpeiden vahvistumisesta ja korostaa asian tärkeyttä ja kiireellisyyttä kaikilla politiikkasektoreilla ja talousarvioissa. Yhteistyön merkitys ja politiikkajohdonmukaisuus korostuvat. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja muutokseen sopeutuminen on tarpeen nivoa yhtenäisiksi ilmastotoimiksi. On varauduttava sekä äkillisiin ilmiöihin että hitaasti eteneviin vaikutuksiin kuten merenpinnan nousuun tai veden niukkuuteen. Paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti on vahvistettava lisääntyvien sää- ja ilmastoriskien ennakointia erityisesti yhteiskunnan tärkeiden toimintojen, infrastruktuurin, ihmisten turvallisuuden ja terveyden, luonnon ja muun ympäristön sekä elinkeinojen sopeutumisen varmistamiseksi.

Ilmastotiedon tuottamista ja tiedon hyödyntämistä paikallisessa ja alueellisessa päätöksenteossa, suunnitelmissa ja strategioissa tulee vahvistaa esimerkiksi alueidenkäytön suunnittelussa, infrastruktuuri-investoinneissa ja muussa kaupunkien kehittämisessä. Vaikka käytännön sopeutumistoimissa korostuu paikallisuus, on myös valtakunnallisella tasolla huolehdittava siitä, että kansallinen ja EU-tason tutkimus, kokemusten vaihto ja yhteinen tietopohja tukevat alueellista ja paikallista sopeutumistyötä.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa on välttämätöntä ottaa huomioon myös kansainväliset heijastevaikutukset, jotka välittyvät esimerkiksi globaalin kaupan ja siirtolaisuuden kautta. Kehittyvien maiden heikkojen sopeutumismahdollisuuksien seuraukset voivat vaikuttaa sekä kansainväliseen turvallisuuteen että myös Suomen huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen. Tauti- ja tuholaisriskit sekä haitallisten vieraslajien leviäminen kohdistuvat puolestaan ihmisten, eläinten- ja kasvinterveyteen, luontoympäristöön, maa- ja metsätalouteen sekä riista– ja kalatalouteen. Tuki kriisialueille voi myös olla osaamisen vientiä, esimerkkinä metsäosaamisesta metsäpalojen torjunta ja kestävä metsätalous sekä vesiosaamisesta tulvariskien hallinta ja vettä säästävät tekniikat.

Uusien liiketoimintamahdollisuuksien, vakuutustuotteiden sekä yksityisen rahoituksen ja erilaisten rahoitusinstrumenttien kytkeminen ilmastonmuutokseen sopeutumiseen korostuu. Komissio on jo käynnistänyt sopeutumiseen liittyvän säädöspohjan vahvistamisen. Komission Kestävän kasvun rahoittamista koskeva toimintasuunnitelma ja kestävän rahoituksen lainsäädäntöehdotukset pyrkivät osaltaan vahvistamaan yksityisen sektorin kytkeytymistä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

Suomi toteuttaa kansallisesti EU:n vuoden 2013 strategiaa. Suomi laati myös ensimmäisenä maana EU:ssa kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategian jo vuonna 2005. Valtioneuvoston periaatepäätöksellä hyväksyttiin 20.11.2014 Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2022. Sen väliarvioinnin tulokset julkaistaan maaliskuussa 2019. Suunnitelman toimeenpanoa kehitetään arviointitulosten pohjalta.

Ministeriö pitää erityisen tärkeänä Suomen kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman toimeenpanon vahvistamista. Komission raportin viestit tulee ottaa huomioon ja kytkeä toimeenpano nykyistä tiiviimmin ilmastonmuutoksen hillintään. Tarkoituksena on sisällyttää toimeenpano eri toimialojen toimijoiden tavanomaisen suunnittelun ja toiminnan osaksi. Kaikilla viranomaisilla ja päätöksentekijöillä tulisi olla käytössä riittävät ilmastoriskien arviointi ja hallintamenetelmät. Tutkimus- ja kehittämistyöllä, viestinnällä ja koulutuksella lisätään yhteiskunnan sopeutumiskykyä ja kehitetään innovatiivisia ratkaisuja sekä tietämystä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan seuraavalla ohjelmakaudella on tarkoitus, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen on keskeinen teema. Ilmastonmuutokseen sopeudutaan läpileikkaavasti, erityistä huomiota kiinnitettään maatilojen taloudellisten ja tuotantoteknisten riskien hallintaan maatilojen johtamisjärjestelmiä kehittämällä, tuotantoa ja elinkeinotoimintaa monipuolistamisella sekä vesien hallintaa parantamalla. Tietopohjaa sää- ja ilmastoriskien ennakoimiseksi on tarpeen kehittää taloudellisten, ympäristöllisten ja sosiaalisten kustannusten, haittojen ja vahinkojen vähentämiseksi. Myös aktiivisella metsätaloudella on tärkeä asema sopeutumisessa, sillä se on käytännössä ainoa keino lisätä sopeutumista metsissä suurilla pinta-aloilla. Siksi on huolehdittava siitä, että CAP ja sen tavoitteita seurailevat metsätaloutta koskevat valtiontuen säännöt mahdollistavat myös metsätaloustoimien monipuolisen tukemisen.